

Το μέλλον του τουρισμού, ο τουρισμός του μέλλοντος

ΣΤΑΘΗΣ Ν. ΚΑΛΥΒΑΣ* | Kathimerini

Όπως είναι γνωστό, ο τουρισμός παραμένει μία από τις λιγοστές οάσεις της ελληνικής οικονομίας, αν όχι η μοναδική. Τα φετινά στοιχεία δείχνουν σημαντική αύξηση των αφίξεων από το εξωτερικό, ενώ είναι πολύ πιθανό οι επισκέπτες να φθάσουν τα 32 εκατομμύρια, δύο εκατομμύρια παραπάνω από το περυσινό ρεκόρ. Τα στοιχεία αυτά είναι ενθαρρυντικά, εγείρουν όμως κρίσιμα ερωτήματα για το μέλλον της χώρας μας.

Είναι προφανές πως το μέλλον του τουρισμού δεν εξαντλείται απλώς στη μεγιστοποίηση του αριθμού των επισκεπτών. Και αυτό γιατί από ένα σημείο και πέρα (και βρισκόμαστε κοντά σε αυτό) οι αριθμοί θα ξεπεράσουν τις δυνατότητες των υποδομών, τα όρια του περιβάλλοντος και τις αντοχές των κατοίκων. Στο σημείο κορεσμού φαίνεται πως έχει ήδη φθάσει η Σαντορίνη, που πέρασε από 3,3 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις το 2012 σε 5,5 εκατομμύρια το 2017. Το 11% του νησιού έχει οικοδομηθεί, ενώ υπάρχουν περισσότερες από χίλιες κλίνες ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Την οικοδομική και πληθυσμιακή αυτή έκρηξη διαχειρίζεται ένα αδύναμο κράτος με αιχμή έναν μηχανικό πολεοδομίας και 29 αστυνομικούς. Οι ενεργειακές ανάγκες αυξάνονται συνεχώς, ο ανεφοδιασμός σε νερό είναι προβληματικός, το ίδιο και ο βιολογικός καθαρισμός και η αποκομιδή και επεξεργασία των σκουπιδιών. Το εργατικό δυναμικό, που πολλαπλασιάζεται διαρκώς για να εξυπηρετήσει τους επισκέπτες, δυσκολεύεται να βρει κατάλυμα. «Έχω την άποψη ότι το νησί έχει ξεπεράσει τα όρια της φέρουσας ικανότητάς του», δηλώνει ο δήμαρχος του νησιού.

Η Σαντορίνη δείχνει ποιο είναι το μέλλον των νησιών (και της χώρας εν γένει) αν δεν λάβουμε άμεσα μέτρα, και αυτό γιατί οι αριθμοί θα αυξάνονται με ραγδαίους ρυθμούς λόγω του εκδημοκρατισμού των αεροπορικών μετακινήσεων και ιδίως της τεράστιας αύξησης του μεγέθους της μεσαίας τάξης στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Το πρόβλημα, εννοείται, ξεπερνάει τα σύνορα της Ελλάδας και η συζήτηση έχει ξεκινήσει εδώ και αρκετά χρόνια σε πόλεις όπως η Βενετία και η Βαρκελώνη.

Δύο δρόμοι ανοίγονται μπροστά μας. Κάποιες περιοχές θα αναπτύξουν αποτελεσματικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς που θα επιτρέψουν την προστασία του προϊόντος, της ταυτότητας και των κατοίκων τους, μέσω του περιορισμού των επισκεπτών, καθιστώντας τες στην πράξη απαγορευτικούς προορισμούς για τις μεγάλες μάζες, ενώ κάποιιοι άλλοι θα μετατραπούν σε μαζικούς τουριστικούς σκουπιδότοπους. Η επιλογή είναι στο χέρι μας, αν δεν θέλουμε να βρεθούμε για άλλη μία φορά μπροστά στις καταστροφικές συνέπειες των πράξεων και των παραλήψεων μας.

Αν αυτό είναι το μέλλον του τουρισμού, τι ισχύει για τον τουρισμό του μέλλοντος; Ας αναλογιστούμε πως ο τουρισμός ως έννοια και πρακτική είναι πρόσφατη επινόηση. Εμφανίστηκε τον 19ο αιώνα με τον «γύρο» (tour) που έκαναν στην Ιταλία οι γόνοι των Άγγλων ευγενών και αργότερα στην Ευρώπη, οι γόνοι των Αμερικάνων καπιταλιστών. Με το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο τουρισμός μετασηματίστηκε σε ετήσια συνήθεια (και αξία) της δυτικής μεσαίας τάξης, ενώ πλέον επεκτείνεται στον αναπτυσσόμενο κόσμο με αιχμή την Κίνα και την Ινδία. Οι αριθμοί είναι τεράστιοι και είναι πιθανόν πως ο τουρισμός του μέλλοντος θα ξαναγίνει το ακριβό σπορ για λίγους που ήταν στο παρελθόν, καθώς οι μάζες θα κατευθύνονται σε κολοσσιαία θεματικά πάρκα ή θα περιορίζονται στον εικονικό κυβερνοχώρο.

Υπάρχει όμως και μια εξέλιξη που μας αφορά άμεσα και που, αν τη διαχειριστούμε σωστά, αποτελεί κλειδί για το μέλλον της χώρας. Και αυτή δεν είναι άλλη από τον μετασχηματισμό του τουρισμού του μέλλοντος σε επιλογή μερικής ή μόνιμης μετεγκατάστασης. Καθώς η τέταρτη βιομηχανική εγκατάσταση διασπά τη σχέση ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και στον τόπο εργασίας, όλο και περισσότεροι (αλλά όχι υπερβολικά πολλοί) θα είναι οι άνθρωποι που θα επιθυμούν να εγκατασταθούν σε χώρες μοναδικής φυσικής ομορφιάς. Και η Ελλάδα είναι μία από αυτές.

** Ο κ. Στάθης Ν. Καλύβας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.*